

Tansegédlet az Alkotmánybíróságról szóló új törvényhez: szervezeti, hatásköri, eljárási változások

Összeállította: Lichtenstein József (2012. január 5.)

Megjegyzés: az itt közölt anyagban nem vállalkozhattam arra, hogy az új és a régi Abtv. összes rendelkezését összehasonlítsam. Csak a fontosabb szabályokra tudtam a figyelmet felhívni. Ezért az anyag teljes körű elsajátításához nélkülözhetetlen az Alkotmánybíróságról szóló két törvény, az 1989. évi XXXII. tv. (a továbbiakban: régi Abtv.) és a **2011. évi CLI. tv.** (a továbbiakban: új Abtv.), valamint az Alkotmány és az Alaptörvény ismerete.

Hatálybalépés: az Alaptörvény, valamint az új Abtv. 2012. január elsején lépett hatályba.

A) Az Alaptörvény fontosabb rendelkezései

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Alkotmányos jogállamban az Alaptörvény értékrendjének át kell hatnia a teljes jogrendszernek. Az Alkotmánybíróság az a szerv, amely végső soron felel azért, hogy a jogalkotás – mind az eljárást, mind pedig eredményét tekintve – az Alaptörvénnyel összhangban valósuljon meg.

I. Az Alaptörvény **alapvetően módosította** az Alkotmánybíróságról szóló korábbi alkotmányi szabályozást.

A korábbi szabályozáshoz képest az Alaptörvény elvi éllel mondja ki, hogy az Alkotmánybíróság az **Alaptörvény védelmének legfőbb szerve.** (24. cikk (1) bekezdése).

A korábbiakhoz képest szintén fontos változás, hogy az **Alaptörvény tételesen felsorolja** az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó ügyeket. A már hatályon kívül helyezett alkotmányi szabályozás a hatásköréről mindössze annyit tartalmazott, hogy „az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.” Ezen kívül az előzetes és az utólagos normakontrollt tartalmazta az Alkotmány. Más szavakkal leírva ez azt jelentette, hogy az Alkotmánybíróság hatásköreit nem az Alkotmány, hanem egy alacsonyabb szintű jogszabály, a régi Abtv., tovább más törvények rendezték.

A jelenleg hatályos, az Alaptörvényben meghatározott új szabályozás (24. cikk (2) bekezdése) szerint az Alkotmánybíróság

- a) az Alaptörvénnyel való összhang szempontjából megvizsgálja az elfogadott, de ki nem hirdetett törvényeket;
- b) bírói kezdeményezésre felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját;
- c) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját;
- d) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját;
- e) a Kormány, az országgyűlési képviselők egynegyede vagy az alapvető jogok biztosa kezdeményezésére felülvizsgálja a jogszabályoknak az Alaptörvénnyel való összhangját;

f) vizsgálja a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközését;
g) az Alaptörvényben, illetve sarkalatos törvényben meghatározott további feladat-és hatásköröket gyakorol. Így pl. eljár a köztársasági elnök tisztségétől megfosztása iránti eljárásban az Alaptörvény 13. cikk (5) bekezdése, valamint az Abtv. 35. cikke alapján.
A hatáskörök részletesebb ismertetésére az Abtv. vonatkozó szabályainál kerül majd sor.

Az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság határozatainak jogkövetkezményei

a) a 24.cikk (2) bekezdés – az előző pontban írt - b), c) és e) pontjában foglalt hatáskörében megsemmisíti az Alaptörvénnyel ellentétes jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést;
b) a 24.cikk (2) bekezdés d) pontjában foglalt hatáskörében megsemmisíti az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést;
c) a 24.cikk (2) bekezdés f) pontjában foglalt hatáskörében megsemmisítheti a nemzetközi szerződésbe ütköző jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést;
illetve sarkalatos törvényben meghatározott jogkövetkezményt állapít meg.

A régi Abtv. szerinti eljárások elsődleges jogkövetkezményei, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisítette a törvényeket és más jogszabályokat, továbbá alkotmányos kötelezettségeket állapított meg a határozata rendelkező részében.

A hatásköröket összefoglalva és azokat összevetve megállapítható, hogy az Alaptörvény olyan hatásköröket állapít meg az Alkotmánybíróság számára, amelyek lehetővé teszik egyrészt az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésének megelőzését, másrészt a ténylegesen jogsérelmet okozó alaptörvény-ellenes jogszabály által okozott jogsérelem kiküszöbölését. A kezdeményezői kör meghatározásánál a hatékony alkotmánybírósági működés szempontjának is érvényesülnie kell. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság vizsgálhatja az elfogadott, de ki nem hirdetett törvényeket (**előzetes normakontroll**) és az egyedi ügyben alkalmazandó vagy alkalmazott jogszabályt (**utólagos konkrét normakontroll és alkotmányjogi panasz**). Az Alaptörvény meghatározott kérelmezői kör számára olyan esetekben is lehetővé teszi a jogszabály Alaptörvénnyel való összhangja felülvizsgálatának kezdeményezését, amelyekben bírói eljáráshoz vezető konkrét jogsérelem nem következett be (**utólagos absztrakt normakontroll**).

Az Alaptörvény az alapjogvédelem új korszakát nyitja meg azáltal, hogy az alkotmányjogi panasz eljárás keretében az egyedi ügyben alkalmazott jogszabály (mint általánosan kötelező közhatalmi döntés) Alaptörvénnyel való felülvizsgálatán túl azt is lehetővé teszi, hogy az Alkotmánybíróság az **egyedi ügyben hozott bírói döntés esetleges Alaptörvénybe ütközését is** megvizsgálja. Ez a hatékony rendes jogorvoslati lehetőségeit már kimerítő panaszos számára egy olyan további különleges jogorvoslatot biztosít, amely a legsúlyosabb – alkotmányos-jogsérelemek esetén lehetőséget ad az Alaptörvénnyel összhangban lévő döntés meghozatalára.

Az Alkotmánybíróság Alaptörvényben rögzített feladata továbbá biztosítani, hogy Magyarország nemzetközi kötelezettségeivel ellentétes jogszabályok ne legyenek a jogrendszerben. Az Alaptörvény és sarkalatos törvény az Alkotmánybíróság számára további feladat-és hatásköröket is meghatározhat.

Az Alaptörvény rendelkezéseinek további fontos csoportját az **alkotmánybírák létszámának és megbízási idejének újraszabályozása képezi**. Eszerint az Alkotmánybíróság **tizenöt tagból** álló testület, amelynek tagjait az Országgyűlés az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával választ meg **tizenkét évre**. **Őket nem lehet újraválasztani**. Azokat az alkotmánybírákat viszont, akiket még a **régi szabályok szerint** kilenc évre választottak, **egyszer újra lehet választani**. Fontos változás, hogy az **Alkotmánybíróság elnökét az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával az Alkotmánybíróság tagjai közül szintén az Országgyűlés választja meg**. Az elnök megbízatása az alkotmánybírói hivatali ideje lejártáig tart.

A régi szabályozás szerint az elnököt az Alkotmánybíróság **teljes ülése választotta három évre**, aki erre a tisztségre korlátozás nélkül újraválasztható volt. Az alkotmánybírákat az Országgyűlés – kétharmados többséggel kilenc évre választotta, egy alkalommal újraválaszthatók voltak. (A megbízási időt és az újraválaszthatóságot nem az Alkotmány, hanem a régi Abtv. tartalmazta.)

Az Alaptörvény kimondja, hogy az Alkotmánybíróság tagjai nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet; az Alkotmánybíróság hatáskörének, szervezetének, működésének részletes szabályait sarkalatos törvény határozza meg.

A tizenkét éves megbízási idő, a párttagság tilalma és a politikai tevékenység tilalma az Alkotmánybíróság tagjai függetlenségének alkotmányos garanciái. Az Alaptörvény az Alkotmánybíróság elnökének az Országgyűlés általi az alkotmánybírói megbízatása megszűnéséig történő választásának előírásával megerősíti az elnöknek a testületen belüli érdekviszonyoktól való függetlenségét – az Alaptörvényhez fűzött indokolás szerint.

Az Országgyűlés korábbi döntése értelmében (az új tagokat 2011. június 27-én választotta meg az Országgyűlés) 2011. szeptember elsejétől tizenöt taggal ítélkezik az Alkotmánybíróság. Az Alkotmánybíróság létszámát a **2011. évi LXII. tv. (1)** bekezdése állapította meg tizenöt főben.

Az Alkotmánybíróság korábban tizenegy tagú testület volt, de a parlamenti pártok megegyezésének hiányában alkalmanként viszonylag hosszú ideig nem tudtak teljes létszámmal ítélkezni, mert az alkotmánybírák jelölése során a parlamenti pártok között nem jött létre megegyezés a javasolt alkotmánybíró jelöltek személyéről. Azért választottak öt alkotmánybíró, mert az új tagok megválasztása előtt az Alkotmánybíróság tizenegy tag helyett tíz fővel ítélkezett.

B/ Az új és a régi Abtv. fontosabb rendelkezései

Az Alkotmánybíróság jogállása

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Az Alkotmánybíróság **székhelye Budapest**.

Az Alkotmánybíróság hivatalos székhelye a bíróság felállítása óta Esztergom volt, ténylegesen azonban Budapesten ítélkezett az Alkotmánybíróság.

Az Alkotmánybíróság költségvetése a központi költségvetés-szerkezeti rendjében önálló fejezet. Az Alkotmánybíróság a költségvetésére vonatkozó javaslatát és a költségvetésének végrehajtásáról szóló beszámolóját **maga állítja össze**, és azt **a Kormány változtatás nélkül terjeszti be** a központi költségvetésről, illetve az annak végrehajtásáról szóló törvényjavaslat részeként az Országgyűlésnek. Az Alkotmánybíróság költségvetését úgy kell megállapítani, hogy **ne legyen kevesebb az előző évi** központi költségvetésben megállapított összegnél.

A költségvetéssel kapcsolatos új rendelkezés – az, hogy a költségvetés összege ne legyen kevesebb a korábbi évinél – törvénybe foglalás nélkül ténylegesen megvalósult, bár alkalmanként előfordult, hogy ennek érvényesülése az Alkotmánybíróság elnöke és a miniszterelnök személyes egyeztetését igényelte.

Az Alkotmánybíróság tagjának jogállása

Az Alkotmánybíróság tagjainak létszámát, ahogy arról már volt szó – 2011. szeptember 1-jei hatállyal, a régi Abtv.-t módosító 2011. évi LXII. törvény 1. § (1) bekezdése tizenöt főre emelte fel.

Jelölés: Az Alkotmánybíróság tagjaira és elnökére a korábbi összetételű országgyűlési bizottság helyett az Országgyűlésben képvisellel rendelkező pártok képviselőcsoportjai által jelölt legalább kilenc és legfeljebb tizenöt képviselőből álló jelölő bizottság tesz javaslatot. A bizottságban a képviselőcsoportok legalább egy-egy képviselőjének helyet kell kapnia.

A jelölés az alkotmánybíróvá válás fontos szakasza. A régi szabályok szerint az alkotmánybírákra az Országgyűlésben képvisellel rendelkező pártok képviselőcsoportjai által jelölt (képviseelő csoportonként egy fő) képviselőkből álló jelölőbizottság tett javaslatot. A bizottság összetétele miatt többször előfordult, hogy a jelöltek személyében huzamosabb ideig nem tudtak megegyezni, ezért alkotmánybírákat sem tudtak választani. Az új szabályozás ezt a rendszert korrigálja.

Az Alkotmánybíróság tagja független, csak az Alaptörvénynek és a törvényeknek van alárendelve.

Az alkotmánybíróvá történő választás korábbi feltételei azzal egészülnek ki, hogy az új szabályozás szerint az **országgyűlési képviselők választásán választható magyar állampolgár választható** alkotmánybíróvá, amennyiben a törvényben előírt további speciális feltételeknek megfelel (jogász végzettséggel rendelkezik, 45. életévét betöltötte, és kiemelkedő tudású elméleti jogász - /egyetemi tanár vagy a Magyar Tudományos Akadémia doktora/ vagy legalább húszévi, jogi területen folytatott szakmai gyakorlata van.) E feltételek lényegileg megegyeznek a korábbi feltételekkel.

Választás: Az Alkotmánybíróság tagjának megbízási ideje **tizenkét év**. Az Alkotmánybíróság tagja nem választható újra, kivéve azokat az alkotmánybírákat, akiket még a régi rendelkezések alapján kilenc évre választottak meg. Ők egy alkalommal újraválaszthatók. **Általános összeférhetlenségi szabályként** kimondja a törvény, hogy nem lehet az Alkotmánybíróság tagja az, aki a megválasztása napját megelőző négy éven belül a

Kormány tagja, valamely párt vezető tisztségviselője volt, vagy állami vezetői tisztséget töltött be. Ha az Abtv. eltérően nem rendelkezik, az Alkotmánybíróság új tagját az Országgyűlés az elődje megbízási idejének lejártát megelőző **kilencven napon** belül választja meg. Az Alkotmánybíróság tagja az elődje megbízásának megszűnését követő napon, ha pedig elődje megbízásának megszűnését követően választották meg, vagy elődje megbízása meghosszabbodott, a megválasztásról szóló határozatban megjelölt napon lép hivatalba.

A korábbi szabályozás szerint az alkotmánybíró elődje hivatali idejének letelte előtt három hónapon belül kellett megválasztani.

Összeférhetetlenség: az Alkotmánybíróság tagjának megbízása összeegyeztethetetlen minden más állami vagy önkormányzati, társadalmi, politikai, gazdasági tisztséggel, illetve megbízatással, kivéve a tudományos és felsőoktatási tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó tisztségeket, **ha azok ellátása az alkotmánybírói feladatok ellátását nem akadályozzák.** Az Alkotmánybíróság tagja a tudományos, oktatói, művészeti, lektori, szerkesztői, valamint a jogi oltalom alá eső szellemi tevékenységen kívül más kereső foglalkozást nem folytathat.

Ha az alkotmánybíróval szemben összeférhetlenségi ok áll fenn, azt a hivatalba lépését követő tíz napon belül köteles megszüntetni. Ha az összeférhetlenségi ok később keletkezik, azt az alkotmánybírónak haladéktalanul meg kell szüntetnie.

A hatályos és a régi szabályozás között az tűnik lényegesebb eltérésnek, hogy a régi szabályok kiemelték azt, hogy az alkotmánybíró nem lehet politikai párt tagja. A hatályos szabályozás erről akként rendelkezik, hogy az **alkotmánybírói tisztség összeegyeztethetetlen „minden más politikai tisztséggel”**. A két összeférhetlenségi ok nem feltétlenül azonos.

Vagyonnyilatkozat: az Alkotmánybíróság tagja a megválasztását követő harminc napon belül, majd ezután minden évben január 31-ig, valamint a megbízási ideje megszűnését követő harminc napon belül az **országgyűlési képviselők vagyonnyilatkozatával azonos** vagyonnyilatkozatot tesz. Vagyonnyilatkozata **nyilvános**, melyet az Alkotmánybíróság honlapján közzé kell tenni, az csak a tag megbízásának megszűnését követő egy év elteltével távolítható el a honlapról. A vagyonnyilatkozatokat **az Alkotmánybíróság főtitkára kezeli.**

Az Alkotmánybíróság tagjával azonos tartalmú vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettség vonatkozik az **alkotmánybíró családtagjaira** (közös háztartásban élő házastárs, élettárs, gyermekek). A családtag vagyonnyilatkozata **nem nyilvános.**

Az alkotmánybíró az összeférhetlenségi ok esetén az összeférhetlenséget megállapító alkotmánybírói határozat meghozatalának időpontjától az összeférhetlenség megszüntetéséig, továbbá a vagyonnyilatkozat-tétel elmulasztása esetén annak teljesítéséig az **Alkotmánybíróság tagja** a tisztségéből eredő **jogkörét nem gyakorolhatja**, és díjazásban, valamint juttatásban nem részesülhet.

A korábbi szabályozás szerint vagyonnyilatkozatot háromévente kellett tenni és nem az országgyűlési képviselőkre, hanem a köztisztviselőkre vonatkozó szabályok szerint. A megbízás megszűntét követő harminc napon belül is vagyonnyilatkozatot kellett tenni.

Az alkotmánybírák mentelmi joga: Az Abtv. 14. §-a szabályozza az alkotmánybírák mentelmi jogát. Az Alkotmánybírák **a bírakkal azonos mentelmi jogot** élveznek.

A működőképesség erőteljes garanciáját szolgálja, hogy az **Alkotmánybíróság tagja a hivatalát az utódja megbízatása kezdetéig gyakorolja.** E szabály révén az Alkotmánybíróság működési folyamatosságát lehetséges biztosítani az új alkotmánybíró Országgyűlés általi megválasztásának esetleges késedelme esetére.

A régi Abtv. kizárta ezt a lehetőséget, mert amennyiben a megbízatási idő letelt, az alkotmánybíró nem gyakorolhatta hivatását, alkotmánybírói tisztsége megszűnt. Az Alkotmánybíróság tagja az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jogot élvezett.

Az Alkotmánybíróságban betöltött tagság megszűnése:

- a) a 70. életév betöltésével, vagy
- b) a megbízatási időtartam (tizenkét év, nem újraválasztható) leteltével, kivéve azokat, akiket az Országgyűlés még a régi szabályok alapján kilenc évre választott meg, és eddig nem választották újra;
- c) halállal;
- d) lemondással;
- e) összeférhetlenség miatt a megbízatás megszűnésének megállapításával;
- f) ha az országgyűlési képviselők választásán már nem választható;
- g) felmentéssel, vagy
- h) kizárással.

Amennyiben a tag tisztsége a 70. életév betöltésével vagy a megbízatási idő leteltével szűnik meg, az Alkotmánybíróság új tagját az Országgyűlés az elődje megbízatási idejének lejártát megelőző **kilencven napon belül** választja meg.

Ha az Alkotmánybíróság tagjának megbízatása halállal, lemondással, összeférhetlenség miatt a megbízatás megszűnésének megállapításával, ha az országgyűlési képviselők választásán már nem választható, felmentéssel vagy kizárással szűnik meg, az Alkotmánybíróság új tagját az Országgyűlés az Alkotmánybíróság volt tagja megbízatásának megszűnésétől számított **hatvan napon belül** választja meg. Az Alkotmánybíróság tagja az elődje megbízatásának megszűnését követő napon, ha pedig elődje megbízatásának megszűnését követően választották meg, vagy elődje megbízatása meghosszabbodott, a megválasztásáról szóló határozatban megjelölt napon lép hivatalba. Ha az Országgyűlés az új tagot az előbb felsorolt határidőig nem választja meg, az Alkotmánybíróság tagjának megbízatása az utódja hivatalba lépéséig meghosszabbodik. Ha az Alkotmánybíróság több tagjának szűnik meg egyidejűleg a megbízatása, mint ahány tagot az Országgyűlés a határidőig választ, az életkorban fiatalabb tag megbízatása hosszabbodik meg.

A hatályos szabályozással ellentétben a korábbi szabályok szerint az alkotmánybíró megbízatási ideje a megbízatási idő leteltével megszűnt. Nem volt arra lehetőség, hogy az utódja megválasztásáig hivatalban maradjon az a bíró, akinek megbízatási ideje letelt.

A **lemondást** az alkotmánybíró az **Alkotmánybíróság elnökével**, az **Alkotmánybíróság elnöke az Országgyűlés elnökével írásban közli.** A lemondás érvényességéhez elfogadó nyilatkozat nem szükséges. A lemondást nem kell indokolni, a megbízatás a lemondás benyújtásának napjával szűnik meg.

Amennyiben az alkotmánybíró a törvényben előírt kötelezettségeinek nem tesz eleget az előírt határidőig, az Alkotmánybíróság **teljes ülése** határozatban **állapítja meg** az összeférhetetlenséget. Ha az összeférhetlenséget megállapító alkotmánybírói ülés időpontjától számított tíz napon belül nem történik meg az összeférhetlenségi ok megszüntetése, az Alkotmánybíróság teljes ülése határozatban állapítja meg az Alkotmánybíróság tagja megbízatásának megszűnését.

Felmentéssel szűnik meg a megbízatás, ha az Alkotmánybíróság tagja neki fel nem róható okból nem képes eleget tenni megbízatásából eredő feladatainak.

Kizárással szűnhet meg a megbízatás, ha az Alkotmánybíróság tagja neki felróható okból nem tesz eleget megbízatásából eredő feladatainak, vagy a tisztségére méltatlanná vált, és ezért az Alkotmánybíróság teljes ülés tagjai közül kizárta.

Ki kell zárni az Alkotmánybíróság tagjai közül azt, aki

- a) jogerős ítéletben megállapított, közzéadott **szándékos bűncselekményt követett el;**
- b) neki felróható okból **egy évig nem vesz részt** az Alkotmánybíróság munkájában, vagy
- c) a **vagyonynyilatkozat-tételi** kötelezettségét **szándékosan elmulasztja**, vagy a vagyonynyilatkozatában **lényeges adatot, tény, szándékosan valótlanul közöl.**

A megválasztási, összeférhetlenségi, vagyonynyilatkozati szabályok, illetve a tisztség megszűnésére vonatkozó szabályok az új Abtv.-ben a régi Abtv.-vel szabályozottakkal érdemben jórészt megegyeznek.

Az Alkotmánybíróság elnöke és elnökhelyettese: a jogalkotó az elnök és elnökhelyettes (a régi Abtv.-ben helyettes elnök) korábban az ügyrendben szabályozott elnöki és elnökhelyettesi hatásköreit most az Abtv.-ben szabályozta.

Az eredetileg is törvényben (illetve az Alkotmányban) szabályozott tárgykörök közül az elnök megbízatásának keletkezéséről nagyon lényeges változás, hogy az Alaptörvény értelmében az elnököt az **Országgyűlés választja**, (a képviselők kétharmadának szavazatával) továbbá, hogy az elnök megbízatási ideje az **alkotmánybírói hivatali ideje lejártáig** tart. (Ezről korábban más összefüggésben már volt szó.) Amennyiben nem tudnak új elnököt választani, az elnök a hivatalát az utódja megbízatása kezdetéig gyakorolja. Az új Abtv. hatálybalépésekor hivatalban lévő elnök az új Abtv. hatálybalépését követően az Alkotmánybíróság elnökévé egyszer újraválasztható.

A régi Abtv. szerint az elnököt és a helyettes elnököt a testület teljes ülése tagjai közül háromévi időtartamra választotta, akik e tisztségre újraválaszthatók voltak. **Az újraválasztás nem érintette az Alkotmánybíróság tagjának megbízatási idejét.**

Az új Abtv. szerint az elnök hatásköre a következő:

- a) összehangolja az Alkotmánybíróság tevékenységét, közreműködik az egységes joggyakorlat biztosításában;
- b) összehívja és vezeti az Alkotmánybíróság teljes ülését;
- c) meghatározza a teljes ülés ülésezési rendjét, napirendjét;

- d) meghatározza az Alkotmánybíróság által elbírálandó ügyek napirendre tűzésének ütemezését, ideértve az ügyek tárgyalási határnapjának kitűzését;
- e) kijelöli az előadó alkotmánybíró;
- f) javaslatot tesz a tanácsok összetételére, a tanácsvezető alkotmánybírókra, az ideiglenes tanács megalakítására;
- g) képviseli az Alkotmánybíróságot az Országgyűlés és más szervek, valamint a nyilvánosság előtt;
- h) irányítja az Alkotmánybíróság Hivatalát;
- i) javaslatot tesz a teljes ülésnek a főtítkár személyére, kinevezi és felmenti a gazdasági vezető;
- j) gyakorolja a munkáltatói jogokat az Alkotmánybíróság Hivatalának köztisztviselői és munkavállalói felett;
- k) az Alkotmánybíróság tagja mentelmi jogának megsértése esetén megteszi a szükséges intézkedést;
- l) ellátja azokat a feladatokat, amelyeket az Alkotmánybíróság ügyrendje számára előír;
- m) az elnök az Alkotmánybíróság, mint központi költségvetési fejezet tekintetében a fejezetet irányító szerv vezetője.

Az Alkotmánybíróság eddigi működésénél hatékonyabb működésének megteremtése céljából az Abtv. **az elnöki pozíciót jelentősen megerősítette**. A hatékonyságnövelési szándéokra és különösen az új hatáskörökből fakadó alapvető változásokra tekintettel a régi Abtv.-ben szabályozott hatásköröknél itt erősebb jogosítványok szerepelnek. Ezek közül külön is ki kell emelni, hogy az **elnök határozza meg a teljes ülés ülésezési rendjét**, napirendjét, és az Alkotmánybíróság napirendjén szereplő ügyek ütemezését, elkerülve ezzel az ügyek túlzott és indokolatlan elhúzódását. Ezenkívül **személyi javaslatokat tehet** a teljes ülésnek az elnökhelyettes személyére, a tanácsvezető bírákra, a főtítkára.

A régi Abtv. szerint a teljes ülés – a hatáskörébe utalt érdemi döntésen túl – az egész eljárást uralta, ideértve az eljárás vezetésével összefüggő eljárási cselekmények eldöntését is. Az Alkotmánybíróság eddigi működésénél hatékonyabb, és gördülékenyebb működés megteremtése okán indokolt volt egy megerősített elnöki pozíció, azzal, hogy ettől függetlenül az alkotmánybírák közötti, „első az egyenlők között” helyzet az elnök és a bírák jogállása szempontjából fennmarad. A hatékonyságnövelési szándéokra és különösen az új hatáskörökből fakadó alapvető változásokra tekintettel az elnök számára a **régi Abtv.-ben írtaknál erősebb jogosítványokat állapított meg az új Abtv.**

A régi Abtv. szerint az elnök összehangolta az Alkotmánybíróság tevékenységét, összehívta és vezette az Alkotmánybíróság teljes ülését, képviselte az Alkotmánybíróságot az Országgyűlés és más szervek előtt az alkotmánybírák mentelmi jogának megsértése esetén megtette a szükséges intézkedést, valamint ellátta azokat a feladatokat, melyeket törvény, illetőleg az Alkotmánybíróság ügyrendje számára előírt.

Az elnöki megbízatás megszűnése

- a) az Alkotmánybíróságban betöltött **tagság megszűnésével**;
 - b) **lemondással**;
- a lemondást az **Országgyűlés elnökével írásban** kell közölni. A lemondás érvényességéhez elfogadó nyilatkozat nem szükséges. A lemondást nem kell indokolni, a megbízatás a lemondás benyújtásának napjával szűnik meg. Az elnöki megbízatásról való lemondás az elnök Alkotmánybíróságban betöltött tagságát nem érinti.

c) az elnök halálával.

A régi Abtv. a törvényben külön nem szabályozta az elnöki tisztség megszűnésének eseteit vélhetően azért, mert az alkotmánybírói tisztség megszűnésének eseteit tartotta alkalmazandónak az elnök tisztségének megszűnése esetén is. A legkézenfekvőbb eset az volt, amikor az elnök három éves megbízatási ideje lejárt és a teljes ülés nem választotta őt újra elnökké.

Az elnökhelyettes: az elnök munkáját az elnökhelyettes segíti. Az elnökhelyettest az Alkotmánybíróság tagjai közül az elnök javaslatára az Alkotmánybíróság teljes ülése választja meg. Megbízatása az új elnök hivatalba lépéséig, illetve alkotmánybírói megbízatása megszűnéséig tart. Ezenkívül a tisztség **lemondással** is megszűnhet.

Az elnökhelyettes **önálló hatáskörökkel nem rendelkezik**. Az elnök akadályoztatása esetén jár el, valamint ellátja azokat a feladatokat, melyekkel az elnök őt megbízza. Ez alól egy kivétel van, ha az elnök megbízatása megszűnt, jogkörét az elnökhelyettes látja el.

A régi Abtv. – hasonlóan az elnök jogállásánál ismertetettekhez – a tisztség megszűnésének speciális jogcímeit nem ismerte.

Az elnökhelyettes lemondására ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint az elnök lemondására azzal az eltéréssel, hogy az elnökhelyettes a lemondását az **Alkotmánybíróság elnökéhez nyújtja be**.

Az elnökhelyettes az elnök akadályoztatása esetén az elnök jogkörében eljárva helyettesíti az elnököt, valamint ellátja mindazokat a feladatokat, amellyel az elnök megbízza. Ha az elnök megbízatása megszűnt, jogkörét az elnökhelyettes, az elnök és az elnökhelyettes együttes akadályoztatása esetén az új Abtv. 17. § (1) bekezdés b)-f) pontjában foglalt hatásköröket (az elnök hatáskörébe utaltak közül összehívja és vezeti a teljes ülést; meghatározza a teljes ülés ülésezési rendjét, napirendjét; meghatározza az Alkotmánybíróság által elbírálandó ügyek napirendre tűzésének ütemezését, ideértve a tárgyalási határnapok kitűzését; kijelöli az előadó alkotmánybírókat; javaslatot tesz a tanácsok összetételére, a tanácsvezető alkotmánybírókra; ideiglenes tanácsok alakítására.) az Alkotmánybíróság **életkorban legidősebb tagja gyakorolja**.

A régi Abtv szerint az elnököt akadályoztatása esetén a helyettes elnök helyettesítette.

C) Az Alkotmánybíróság feladat- és hatáskörébe tartozó eljárások

1. Az Alaptörvénnyel való összhang előzetes vizsgálata (előzetes normakontroll eljárás):
Az Alkotmánybíróság az elfogadott, de még ki nem hirdetett törvény indítványban meghatározott rendelkezéseinek az Alaptörvénnyel való összhangját kérheti az indítványozó. Az indítványozó kötelezettsége, hogy az indítványban konkrét törvényi rendelkezést és konkrét alkotmányossági kérdést jelöljön meg, és részletesen indokolja a kettő közötti kapcsolatot. Amennyiben az indítványozó kivételesen a **törvény valamennyi rendelkezését** meg kívánja vizsgáltatni, abban az esetben **minden egyes törvényi rendelkezés esetén szerepelnie kell konkrét alkotmányossági aggálynak** és egyenként a részletes indokolásnak az indítványban. Határozott kérelmet tartalmazó indítványt kell előterjeszteni.

Indítványozók: az eljárást az Országgyűlés – a törvény kezdeményezője, a Kormány, illetve az Országgyűlés elnöke zárószavazás előtt megtett indítványára – az elfogadott törvényt az Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára megküldheti az Alkotmánybíróságnak. Az Országgyűlés az indítványról a zárószavazást követően határoz. Az indítvány elfogadása esetén az Országgyűlés elnöke az elfogadott törvényt az Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára haladéktalanul megküldi az Alkotmánybíróságnak.

A fenti indítványozókon kívül, ha a **köztársasági elnök** a törvényt vagy annak valamely rendelkezését az Alaptörvénnyel ellentétesnek tartja és az előző bekezdésben említett vizsgálatra nem került sor, a törvényt az Alaptörvénnyel való összhang iránti vizsgálatra az Alkotmánybíróságnak megküldi.

Az indítvány alapján az Alkotmánybíróság elnöke gondoskodik az ügy törvényi határidő betartását szolgáló időben történő napirendre vételéről.

Az Alkotmánybíróság előzetes normakontroll iránti vizsgálata kiterjed a nemzetközi szerződés egyes rendelkezései Alaptörvénnyel való összhangjának előzetes vizsgálatára. Nemzetközi szerződés kötelező hatályának köztársasági elnök általi elismerését megelőzően a **köztársasági elnök, a Kormány, illetve az országgyűlési képviselők egynegyede** kérheti az Alkotmánybíróságtól a nemzetközi szerződés Alaptörvénnyel való összhangjának előzetes vizsgálatát.

A régi Abtv.-ben írtakhoz képest az egyik fontos változás, hogy az új Abtv. rendelkezései szerint előzetes normakontroll iránti eljárásban az Országgyűlés ügyrendjének felülvizsgálata nem kérhető. **A másik**, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság a nemzetközi szerződés aggályosnak tartott rendelkezésének alkotmányellenességét megállapította, a nemzetközi szerződés mindaddig nem volt megerősíthető, amíg a nemzetközi szerződést kötő szerv vagy személy az alkotmányellenességet meg nem szüntette. Ha a köztársasági elnök indítványára az Alkotmánybíróság az Országgyűlés által elfogadott, de még ki nem hirdetett törvény aggályosnak tartott rendelkezését megvizsgálta és az Alkotmánybíróság a törvényt aggályosnak találta (alkotmányellenességét állapította meg) a köztársasági elnök a törvényt mindaddig nem hirdethette ki, amíg az Országgyűlés az alkotmányellenességet meg nem szüntette. A régi Abtv. előtti eljárás klasszikus módja az Országgyűlés által elfogadott, de még ki nem hirdetett törvény alkotmányellenességének előzetes vizsgálata volt, melyet az Alkotmány alapján kizárólag a köztársasági elnök kezdeményezhetett.

2. Az Alaptörvénnyel való összhang utólagos vizsgálata (utólagos normakontroll eljárás)

Az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll alapján felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazott jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját. Indítványozók: az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e/ pontja alapján a Kormány, az országgyűlési képviselők egynegyede vagy az alapvető jogok biztosa.

A jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját **az alapvető jogok biztosának** határozott kérelmet tartalmazó **indítványa** alapján akkor vizsgálja az Alkotmánybíróság, ha az alapvető jogok biztosának álláspontja szerint a jogszabály alaptörvény-ellenessége fennáll. A biztos egy panaszra, vagy több panaszra, vagy akár saját kezdeményezéséből, az általa folytatandó vizsgálatoktól függetlenül (tehát akár a hatáskörében folytatott tényvizsgálat lefolytatása nélkül) az esetben kezdeményezheti az Alkotmánybíróság eljárását, **ha saját álláspontja értelmében alkotmányossági aggály fennáll az ügyben.**

Nincs helye az utólagos normakontroll iránti eljárásnak, ha azt az Alkotmánybíróság

érdemben már elbírálta és az indítványozó az Alaptörvénynek ugyanarra rendelkezésére, illetve elvére (értékére), és azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az Alaptörvény ellenességét megállapítani (ítélt dolog), kivéve, ha az Alkotmánybíróság döntése óta a körülmények alapvetően megváltoztak.

A korábbi szabályozás szerinti absztrakt utólagos normakontroll, mely eljárás keretében bárki és határidő nélkül, jogi érdekelttség igazolása nélkül kérhette egy jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítását, valamint a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása iránti eljárás **megszűnt**, azok kivételével, melyeket a Kormány, az országgyűlési képviselők egynegyede vagy az országgyűlési biztos indítványozott. A megszűnt eljárás indítványozója azonban az el nem bírált indítványban meghatározott jogszabállyal összefüggő, és az abban felvetett tartalomnak megfelelő alkotmányossági indítványát az új Abtv. 26. §-a szerinti alkotmányjogi panaszként 2012. március 31-ig az Alkotmánybírósághoz benyújthatja, ha az abban megjelölt jogsérelem alaptörvény-ellenességet valósít meg. A határidő elmulasztása esetén lehetőség van kimentésre, de 2012. június 30.-a után ilyen indítvány benyújtására már nincsen lehetőség. Az ismételten előterjesztett beadványnak meg kell felelnie az új Abtv. által előírt, az alkotmányjogi panaszra vonatkozó követelményeknek.

3. Bírói kezdeményezés egyedi normakontroll eljárás iránt: Ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, - a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.

E hatáskör kapcsán fontos az **alkalmazási tilalom szabályozása, egyrészt az indítvány tárgya, másrészt a jogkövetkezmények tekintetében.** Eszerint a bíró nem csak a jogszabály megsemmisítése érdekében fordulhat az Alkotmánybírósághoz, de a már elbírált alkotmányellenes jogszabályon alapuló eljárása esetén **pusztán alkalmazási tilalmat kérve is előterjeszthet indítványt** – ha azt az Alkotmánybíróság már nem mondta ki a megsemmisítő határozatában.

A régi Abtv ismerte azt a jogintézményt – az ún. konkrét alkotmányellenesség iránti utólagos normakontroll formájában –, amikor a bíró a bírósági eljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezhette, ha az előtte folyamatban lévő ügy elbírálása során olyan jogszabályt vagy állami irányítás jogi eszközét kellett alkalmaznia a peres ügyben, amelynek alkotmányellenességét észlelte. Ezt az eljárást a bíró hivatalból kezdeményezhette, de arra is lehetőség volt, hogy kérelemre kezdeményezze az eljárást, aki szerint a folyamatban lévő ügyében alkalmazandó jogszabály alkotmányellenes. Az eljárását a bírón kívül az indítványozhatta, akinek a folyamatban lévő ügyében a sérelmesnek tartott jogszabály alkalmazásra került.

4. Az alkotmányjogi panasz: Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján az **egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet** indítványára felülvizsgálja az egyedi bírósági ügyben alkalmazott jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját. Erre akkor

van lehetőség, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály folytán

- a) az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és
- b) jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy **jogorvoslati lehetőség nincs az indítványozó számára biztosítva.**

Az előbbiektől eltérően az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető, ha

- a) az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és
- b) nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.

A **legfőbb ügyész** is az Alkotmánybírósághoz fordulhat az ügyész részvételével lefolytatott egyedi ügyben alkalmazott jogszabály Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét okozó alaptörvény-ellenességnek vizsgálata érdekében, ha a **jogosult maga nem képes jogainak védelmére**, vagy a jogsérelem a személyek nagyobb csoportját érinti.

Az Alkotmánybíróság meghatározott törvényi feltételek teljesülése esetén az eljárásban a **bírói döntés alkotmányosságát is vizsgálhatja.**

Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére nyitva álló határidő: Az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított **hatvan napon** belül, ha az indítványozó az alapeljárásban az alaptörvény-ellenességet kifogásolja, az alaptörvény-ellenes jogszabály hatályba lépésétől számított **száznyolcvan napon** belül írásban terjesztheti elő. Az indítvánnyal támadott döntés közlésének elmaradása esetén az alkotmányjogi panasz benyújtására nyitva álló határidő **a tudomásszerzéstől számít**, vagy az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének bekövetkezésétől számított **hatvan nap.**

Az Alkotmánybíróság olyan alkotmányjogi panasz tárgyában is dönthet, amelyet az indítványozó rajta kívül álló elháríthatatlan okból történő akadályoztatása folytán a **határidő eltelte után nyújtott be**, és az akadály megszűnésétől számított **tizenöt napon belül** az elbírálásra alkalmas indítvány előterjesztésével egyidejűleg – **igazolási kérelmet nyújt be.** Az igazolási kérelem megalapozására szolgáló tényeket az indítványozó a kérelemben **valószerűsíti.**

Az indítvánnyal támadott döntés közlésétől, illetve az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének bekövetkezésétől, valamint az egyedi bírósági eljárás alaptörvény-ellenességének megállapítása iránti eljárásban az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított **száznyolcvan nap elteltével** alkotmánybírósági eljárás megindításának **nincs helye.** Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszról ésszerű határidőn belül hoz döntést.

Ha az Alkotmánybíróság megállapítja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét, a **döntést megsemmisíti.** A bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni. Az Alkotmánybíróság a **bírói döntés megsemmisítése esetén** megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is.

A régi Abtv. szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhatott az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nem volt számára biztosítva. Az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított **hatvan napon belül** írásban kellett benyújtani. Az Alkotmánybíróság egy adott ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezést, és nem az alkotmányjogi panasszal támadott ügyet vizsgálta. Az Alkotmánybíróság bírói ítéletet nem semmisíthetett meg.

5. A nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata: Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés f/ pontja (az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközését) alapján a jogszabályok vizsgálatát az indítványozók kezdeményezésére, illetve bármely eljárása során **hivatalból is kezdeményezheti**. Az eljárást az **országgyűlési képviselők egynegyede, a Kormány, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész, valamint az alapvető jogok biztosa indítványozhatja**.

A bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek nemzetközi szerződésbe ütközését észleli.

A korábbi szabályozás szerint hivatalból vagy az arra jogosult indítványozók indítványára (Országgyűlés, annak állandó bizottsága, bármely országgyűlési képviselő, a köztársasági elnök, a Kormány vagy annak tagja, az Állami Számvevőszék elnöke, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, a legfőbb ügyész) indult az eljárás.

A felsorolt indítványozókon kívül az eljárás kezdeményezésére másnak nem volt joga. Az Alkotmánybíróság a nemzetközi szerződésbe ütközés szempontjából **megvizsgálta a jogszabályt vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközét**. Ha az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a nemzetközi szerződést kihirdető jogszabállyal azonos vagy annál alacsonyabb szintű jogszabály, illetőleg az állami irányítás egyéb jogi eszköze a nemzetközi szerződésbe ütközik, akkor a nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabályt, illetőleg állami irányítás egyéb jogi eszközét teljesen vagy részben **megsemmisítette**. Ha az Alkotmánybíróság olyan jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközését állapította meg, amely magasabb szintű, mint a nemzetközi szerződést kihirdető jogszabály, akkor az ellentét feloldása érdekében – a körülmények mérlegelése alapján, határidő megjelölésével - **felhívta a nemzetközi szerződést kötő szervet vagy személyt**, illetőleg a jogalkotó szervet az alkotmányellenes állapot megszüntetésére. Az Alkotmánybíróság által észlelt ellentét feloldása érdekében felhívott szerv vagy személy a megjelölt határidőn belül köteles volt feladatának eleget tenni.

6. Az Országgyűlés népszavazás elrendelésével összefüggő határozatának vizsgálata: Az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozatát az Alkotmánybíróság az elrendelés vagy elutasítás Alaptörvénnyel való összhangja és törvényessége tekintetében felülvizsgálja **bárki indítványára, aki országos népszavazás kezdeményezésére vagy országos népszavazási kezdeményezés szervezésére jogosult**. Az indítványnak az Országgyűlés határozatának közzétételét követő **tizenöt napon** belül be kell érkeznie.

Az előbbi indítványok tárgyában az Alkotmánybíróság csak akkor végez a határozat érdemében vizsgálatot, ha az aláírásgyűjtő ív hitelesesítése és a népszavazás elrendelése

között a körülményekben olyan **lényeges változás következett be**, amelyet a kérdés hitelesítéséről, illetve az azzal szembeni felülvizsgálati kérelemről hozott döntés során az **Országos Választási Bizottság**, illetve a **Kúria nem vehetett figyelembe, és a döntést érdemben befolyásolhatja**.

Az Alkotmánybíróság nem vizsgálja érdemben azt az indítványt, amelyben az indítványozó a népszavazási kérdés tartalmát illető, illetve a hitelesítéssel összefüggő alkotmányossági aggályokra hivatkozik.

A korábbi szabályozás szerint is létezett ez a – tartalmát tekintve – jogorvoslati fórum funkciója az Alkotmánybíróságnak. A hatályos szabályozáshoz képest azzal az eltéréssel azonban, hogy nem a régi Abtv.-ben került nevesített esetként szabályozásra ez az eljárás, hanem a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvényben. A törvény 100. §-a szerint az Országos Választási Bizottságnak (OVB) a népszavazásra szánt aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntés elleni, valamint az Országgyűlés népszavazást elrendelő, továbbá kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást az Alkotmánybíróság soron kívül bírálta el. Az eljárást bárki kezdeményezhette az OVB határozat közzétételét követő tizenöt napon, illetve az Országgyűlés által meghozott határozat közzétételét követő nyolc napon belül.

7. Alaptörvény-ellenesen működő képviselő-testület felosztatásával összefüggő vélemény: az Alkotmánybíróság a helyi önkormányzat és a nemzetiségi önkormányzat képviselő-testületének alaptörvény-ellenes működésére vonatkozóan a **Kormány indítványa** alapján elvi véleményt nyilvánít.

A hatáskör pontosításaként – a korábbi gyakorlat alapján – az új Abtv. rendelkezik arról, hogy az Alkotmánybíróság véleményével az ügy által felvetett **absztrakt jogi kérdést válaszolja meg**, nem pedig a Kormány által előterjesztett konkrét ügy tényállásáról dönt.

A korábbi szabályozás szerint ugyanis az Országgyűlés az Alkotmány 19. § (3) bekezdés 1) pontja alapján a Kormánynak – az Alkotmánybíróság véleményének kikérése után előterjesztett – a javaslatára feloszlatta azt a helyi képviselő-testületet, amelynek működése az Alkotmánnyal ellentétes volt. A helyi önkormányzatokról szóló törvény szerint az Alkotmánybíróság – a Kormány indítványára véleményt nyilvánított a helyi képviselő-testület működésének alkotmányellenességéről.

8. Az alaptörvény-ellenesen működő egyház elismerésének visszavonásával összefüggő vélemény: Az Alkotmánybíróság a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény alapján elismert alaptörvény-ellenes működésére vonatkozóan a Kormány indítványa alapján elvi véleményt nyilvánít. Ezt a hatáskört a 2011. évi CCVI. tv. 49. §-a állapította meg, mely módosította az új Abtv.-t.

A korábbi szabályozás szerint az Alkotmánybíróságnak ilyen hatásköre nem volt.

9. A köztársasági elnök tisztségtől való megfosztása: Az Alkotmánybíróság soron kívüli eljárásban megvizsgálja az Országgyűlés határozatában részletesen megindokolt, az Alaptörvény, illetve más törvény köztársasági elnöki tisztség gyakorlásával összefüggésben történő szándékos megsértésére, illetve szándékos bűncselekmény elkövetésére tett indítvány jogszerűségét. Az Alaptörvény szerint az eljárást a köztársasági elnökkel szemben az

országgyűlési képviselők együtöde indítványozhatja, a megfosztási eljárás megindításához az országgyűlési képviselők **kétharmadának** szavazata szükséges.

Ha a megfosztási eljárás alaptalan – a köztársasági elnök szándékos törvénysértést nem követett el hivatala gyakorlása során, illetve az eljárást kevesebb, mint az országgyűlési képviselők kétharmada indította meg – az Alkotmánybíróság az eljárást érdemi vizsgálat nélkül megszünteti.

Az Alkotmánybíróság a teljes ülésen **jelenlévő tagjai kétharmadának** egyetértésével hozza meg döntését.

Az Alaptörvény – a korábbi Alkotmánynál is szűkszavúbban – **kizárólag a megfosztási eljárás megindításának kérdését szabályozza részletesen.** Az Abtv. néhány alapvető eljárási kérdést rendez, azzal, hogy a **korábbi szabályozásból elhagyja a büntetőjogi felelősségre vonást.** Az érdemi eljárásban az Alkotmánybíróságnak **meg kell hallgatnia a köztársasági elnököt.** Jogi következménye az alapos érdemi eljárásnak a közjogi méltatlanság okán történő tisztségvesztés. Ezután adott esetben **rendes büntetőbíróság** előtt felelhet az elnök a továbbiakban.

A régi szabályozás szerint az eljárás kezdeményezésének és megindításának feltételei lényegében ugyanazok voltak, mint a hatályos alaptörvényi szabályozás szerint. Ha azonban az Alkotmánybíróság a köztársasági elnök bűnösségét szándékos bűncselekmény elkövetésében állapította meg, az elnököt tisztségétől megfoszthatta, s **egyidejűleg a Büntető Törvénykönyvben az adott cselekményre meghatározott bármely büntetést és intézkedést alkalmazhatta** az elnökkel szemben.

10. A hatásköri összeütközés feloldása: Ha – a bíróságok és a közigazgatási hatóságok kivételével – az állami szervek, illetve állami és önkormányzati szervek között hatásköri összeütközés merül fel, **az érintett szerv** az Alkotmánybíróságnál indítványozhatja a hatásköri összeütközés Alaptörvény értelmezése alapján történő megszüntetését.

Az Alkotmánybíróság dönt arról, hogy a felmerült vitában mely szervnek van hatásköre, és kijelöli az eljárásra kötelezett szervet.

A szabály lényegileg megegyezik a régi Abtv.-ben foglalt szabállyal, azzal az eltéréssel, hogy a közigazgatási hatóságok közötti hatásköri összeütközés elbírálását az új Abtv. **kivette az Alkotmánybíróság hatásköréből.**

11. Az önkormányzati rendelet, a közjogi szervezetszabályozó eszközök és jogegységi határozatok vizsgálata az Alkotmánybíróság eljárásában: Az Alkotmánybíróság – utólagos normakontroll iránti eljárásban; bírói kezdeményezésre indult egyedi normakontroll iránti eljárásban; illetve alkotmányjogi panasz elbírálása során az önkormányzati rendelet Alaptörvénnyel való összhangját akkor vizsgálja, ha a vizsgálat tárgya az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálata nélkül, kizárólag az **Alaptörvénnyel való összhang megállapítása.**

Az Alkotmánybíróság **utólagos normakontroll eljárásban, bírói kezdeményezés alapján folytatott egyedi normakontroll eljárásban, alkotmányjogi panasz alapján, vagy nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata során** felülvizsgálja a közjogi szervezetszabályozó eszköznek, valamint a Kúria által meghozott **jogegységi**

határozatoknak az Alaptörvénnyel, illetve nemzetközi szerződéssel való összhangját. Az indítványozóra, az eljárásra és a jogkövetkezményekre a jogszabályok felülvizsgálatára vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ennek megfelelően indítványozók a Kormány, az országgyűlési képviselők egynegyede vagy az alapvető jogok országgyűlési biztosa.

Az önkormányzati rendeletek kérdése azért tisztázandó, mert az is „jogszabály”, a jogszabályok alkotmányossági kontrollja pedig az Alaptörvény értelmében az Alkotmánybíróság hatásköre. Ugyanakkor a magasabb szintű törvénnyel való ütközés vizsgálata rendes bírósági hatáskör. Ez behatárolja az Alkotmánybíróság mozgásterét és indokolja az új Abtv.-ben megállapított szabályt.

Az Alkotmánybíróság hatásköre az eddigi gyakorlat szerint is kiterjedt a közjogi szervezetszabályozó eszközök vizsgálatára, úgyszintén a jogegységi határozatokra.

A régi szabályozás szerint az utólagos normakontroll iránti eljárást bárki kezdeményezhette. A bírói kezdeményezésre indult eljárást (Abtv. 38. §-a) a bíró kezdeményezhette. Az alkotmányjogi panasz iránti eljárást az indíthatta, akinek a jogsérelme az alkalmazott jogszabály folytán állott be, és egyéb jogorvoslati lehetőségét már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nem volt a számára biztosítva.

12. Az Alaptörvény értelmezése: Az Országgyűlés vagy annak állandó bizottsága, a köztársasági elnök, illetve a Kormány indítványára az Alkotmánybíróság az Alaptörvény rendelkezését **konkrét alkotmányjogi problémával** összefüggésben értelmezi, ha az értelmezés **közvetlenül** – más jogszabály közbejötté nélkül - **levezethető** az Alaptörvényből.

Ha a konkrét alkotmányjogi probléma állami szerv jogállásával, működésével, vagy feladat-és hatáskörével összefüggésben merül fel, az Alkotmánybíróság az Alaptörvény rendelkezésének értelmezését az előző bekezdésben írtak alapján akkor végzi el, ha az alkotmányjogi probléma az Alaptörvénnyel összhangban történő működést, illetve feladat- és hatáskörgyakorlást ellehetetleníti, illetve az értelmezési bizonytalanság a jogbiztonságot veszélyezteti.

A korábbi szabályozás azzal az eltéréssel egyezett meg a hatályos szabályozással, hogy **tágabb** volt az indítványozók köre a jelenleginél. A jelenlegi indítványozókon kívül indítványozási joggal rendelkezett a Kormány tagja, az Állami Számvevőszék elnöke, a Legfelsőbb Bíróság elnöke és a legfőbb ügyész, továbbá – külön törvény alapján – az állampolgári jogok országgyűlési biztosa és a különbiztosok.

A régi és az új Abtv.-ben szabályozott hatáskörök összevetése: az Alkotmánybíróság hatáskörei jelentősen átalakultak. A régi Abtv.-ben nevesített nyolc konkrét hatásköre az Alkotmánybíróságnak tizenkettőre nőtt. Ezek közül az új Abtv.-ben nevesített hatáskörök közül, mert az adott hatáskört a régi Abtv. hatályban léte alatt is szabályozták, csak nem a régi Abtv.-ben, hanem más törvényben– **új nevesített hatáskörök:** az országos népszavazás elrendelésével összefüggő határozatának vizsgálata, az Alaptörvény-ellenesen működő egyház elismerésének visszavonásával összefüggő vélemény, a köztársasági elnök tisztségtől való megfosztása (a módosult tartalommal)

A hatásköri szabályok között nem találjuk a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet, melyet bárki kezdeményezhetett, továbbá nincs lehetőség az Országgyűlés ügyrendjének előzetes vizsgálatára sem.

Az indítványozók köre is **általában szűkebb az új Abtv.-ben**, mint a régi szabályozásban. Ezeket az egyes pontok során részletesen ismertettem, ezért ennek ismételt felsorolásától eltekintek. A hatáskörök számának növelése a hatáskörök pontosítását és – alkalmanként – a már eddigi gyakorlat kodifikálását – jelenti. Az indítványozók körének szűkítése pedig azt a törekvést fejezi ki, hogy megalapozatlan beadványokkal indokolatlanul ne árásszák el az amúgy is leterhelt Alkotmánybíróságot.

IV. Az Alkotmánybíróság határozatainak jogkövetkezményei: Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, az Alkotmánybíróság döntése mindenkire nézve kötelező (erga omnes hatályú). Az Alkotmánybíróság döntése ellen jogorvoslatnak nincs helye. Az alkalmazott jogkövetkezményeket az Alkotmánybíróság az Alaptörvény és az új Abtv. keretei között maga állapítja meg.

A jogkövetkezményeket illető részletes szabályokat az új Abtv. 40. – 46. §-ok határozzák meg.

A régi Abtv.-ben szabályozott főbb jogkövetkezmények ugyanezek voltak azzal a fontos eltéréssel, hogy az Alkotmánybíróság bírói ítélet megsemmisítésére nem volt jogosult (erre csak egy ízben, az ún. Jánosi ügyben, egy apasággal kapcsolatos bírósági perben került sor).

C) Az Alkotmánybíróság működési rendje és az eljárási szabályok

Az Alkotmánybíróság döntéshozatalai szervei:

Az Alkotmánybíróság három ítélkező fórumban dönthet

- a) **teljes ülésben;**
- b) **tanácsban;**
- c) **egyesbíróként.**

a) **Eljárás teljes ülésben:** A teljes ülés az Alkotmánybíróság legfőbb testületi szerve. A teljes ülés az Alkotmánybíróság összes tagjából áll, akik a teljes ülésen tanácskozási és szavazati joggal vesznek részt. A teljes ülésen hivatalból részt vesz a főtitkár, továbbá részt vehetnek az elnök által meghívott személyek.

Határozatképesség: a teljes ülés akkor határozatképes, ha azon az Alkotmánybíróság tagjainak **legalább kétharmada**, köztük az elnök vagy az elnök akadályoztatása esetén az elnökhelyettes jelen van.

Határozathozatal: ha a törvény másként nem rendelkezik, a teljes ülés döntéseit nyílt szavazással, **szótöbbséggel**, tartózkodó szavazat nélkül hozza meg. Az Alkotmánybíróság tagja a döntésen köteles részt venni. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

A teljes ülés egyes személyi kérdésekben titkos szavazással hozza meg határozatát. Ezek közül a tag mentelmi jogának felfüggesztéséről, az összeférhetetlenség megállapításáról, a megbízatás alóli felmentéséről, valamint a kizárásáról az Alkotmánybíróság tagjai közül nem szavazhat az érintett személy.

A teljes ülés hatáskörébe tartozó kérdések

- a) az Alaptörvénnyel való összhang előzetes vizsgálata (előzetes normakontroll eljárás);
- b) a köztársasági elnök tisztségétől való megfosztása;
- c) az Alaptörvény értelmezése;
- d) alaptörvény-ellenes vagy nemzetközi szerződésbe ütköző törvény megsemmisítéséről, valamint a tanács által érdemben vizsgált ügyben törvény megsemmisítéséről;
- e) az Alkotmánybíróság ügyrendjének, valamint szervezeti és működési szabályzatának megalkotásáról;
- f) az Alkotmánybíróság tagja
 - fa) mentelmi jogának felfüggesztéséről;
 - fb) összeférhetetlenségének megállapításáról, valamint az összeférhetetlenség alapján tagsága megszűnésének megállapításáról;
 - fc) megbízatás alóli felmentéséről, valamint kizárásáról az Alkotmánybíróság tagjai közül;
- g) az elnökhelyettes és a főtitkár megválasztásáról, valamint
- h) minden olyan ügyben, amelyben a teljes ülés döntését az ügy társadalmi vagy alkotmányjogi jelentősége, bonyolultsága, az alkotmányos joggyakorlat egységének megőrzése, illetve egyéb fontos ok indokolja.

Az indítvány teljes ülés általi elbírálását az elnök saját kezdeményezésére vagy az Alkotmánybíróság öt tagja javaslatára továbbá, ha törvény megsemmisítéséről van szó és azt az új Abtv. 49. § (6) bekezdésében meghatározott személyek indítványozzák (pl. azt az Alkotmánybíróság elnöke elrendeli vagy az Alkotmánybíróság öt, az adott tanácsban tagsággal nem rendelkező tagja indítványozza).

A tanács: a tanácsok számáról, összetételéről és a tanácsvezető személyéről az elnök javaslatára a **tejes ülés** dönt. A tanácsok összetétele háromévente, a tanácsvezető személye évente megújul. A tanács **állandó** vagy **ideiglenes** formában hozható létre. Az ideiglenes tanácsot a teljes ülés a munkateher csökkentése céljából hozhatja létre.

Határozathozatal: ha a tanács tagjainak száma legalább öt, **szótöbbséggel** hozza meg döntését. Ha ennél kevesebb a tagok száma, **egyhangúan** hozza meg döntését.

A régi Abtv. szerint a teljes ülés akkor volt határozatképes, ha azon legalább az Alkotmánybíróság nyolc tagja, köztük az elnök vagy akadályoztatása esetén a helyettes elnök jelen volt.

A régi Abtv. szerint teljes ülésen döntött a következő ügyekben

- a) a már elfogadott, de még ki nem hirdetett törvény és az Országgyűlés ügyrendje aggályosnak tartott rendelkezése alkotmányellenességének előzetes vizsgálata;
- b) a nemzetközi szerződések aggályosnak tartott rendelkezése alkotmányellenességének előzetes vizsgálata;
- c) a törvény alkotmányellenességének utólagos vizsgálata;
- d) a törvény nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálata;
- e) az Alkotmány rendelkezéseinek értelmezése;
- f) az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló törvényjavaslat megalkotása;
- g) az alkotmánybírák mentelmi jogának felfüggesztése;
- h) az Alkotmánybíróság tagjának személyével kapcsolatban felmerült összeférhetetlenségi ok megállapítása;

- i) az Alkotmánybíróság tagjának – az összeférhetetlenségi ok meg nem szüntetése miatt – a tagság megszűnésének megállapítása;
- j) az Alkotmánybíróság tagjának megbízatás alóli felmentése;
- k) az Alkotmánybíróság tagjának kizárása az Alkotmánybíróság tagjai közül;
- l) minden olyan ügyben, amelynek teljes ülésen való elbírálását az Alkotmánybíróság elnöke vagy három tagja javasolja.

A tanács hatáskörébe utalt ügyek az új Abtv. alapján

- a) a tanács minden olyan ügyben eljárhat, amelyet az új Abtv. vagy az Alkotmánybíróság ügyrendje nem utal a teljes ülés hatáskörébe;
- b) az Abtv. által meghatározott esetekben – pl. a vizsgált ügyben törvény megsemmisítésének van helye – a rendesen a tanács hatáskörébe tartozó ügyet a teljes ülés elé kell utalni elbírálásra.

A tanácsok számáról, összetételéről és a tanácsvezető személyéről az **elnök javaslatára a teljes ülés** dönt. A tanácsok összetételére háromévente, a tanácsvezető személye évente megújul. A tanács ideiglenes vagy állandó formájában hozható létre. A tanácsok számát, az egyes tanácsok tagjainak számát, a határozatképességre és működésükre vonatkozó részletes szabályokat az Alkotmánybíróság ügyrendje állapítja meg. Az Alkotmánybíróság új ügyrendje – az 1/2012.(I.3.) Tü. határozat – szerint az Alkotmánybíróságon **három öttagú állandó tanács** működik. Minden alkotmánybíró tagja egy öttagú állandó tanácsnak.

A korábbi szabályozás szerint a háromtagú tanács összetételét – az Alkotmánybíróság elnökének javaslatára – határozott időtartamra a teljes ülés határozta meg. A háromtagú tanács minden olyan ügyben eljárhatott, amely nem tartozott a teljes ülés hatáskörébe. A tanács akkor volt határozatképes, ha az ülésen mindhárom tag jelen volt.

A régi szabályozás szerint a tanács háromtagú volt. A tanács döntött – a törvény kivételével – az alábbi esetekben:

- a) a jogszabály, valamint az állami irányítás egyéb jogi eszköze utólagos alkotmányellenességének megállapítása;
- b) a jogszabály, valamint az állami irányítás egyéb jogi eszköze nemzetközi szerződésbe ütközésnek vizsgálata;
- c) az Alkotmányban biztosított jogok megsértése miatt benyújtott alkotmányjogi panasz elbírálása;
- e) mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetése
- f) az állami szervek, továbbá az önkormányzat és más állami szervek, illetve az önkormányzatok között felmerült hatásköri összeütközés megszüntetése.

A teljes ülés vagy háromtagú tanácsok eljártak mindazokban az ügyekben is, amelyeknek az elbírálását törvény, illetőleg az Alkotmánybíróság ügyrendje a hatáskörükbe utalt.

Egyesbíró: az egyesbíró döntéseit az Alkotmánybíróság hatáskörében eljárva hozza meg a főtitkár indítványára azokban az ügyekben, melyekben az indítványt valamilyen okból (formai vagy tartalmi okból) vissza kell utasítani.

A korábbi szabályozás szerint az Abtv. – eltérően a jelenlegi törvényi szabályozástól – nem rendelkezett az egyesbíró eljárásáról, ilyen eljárás nem volt.

D) Az eljárás az Alkotmánybíróság előtt

I Az eljárás megindítása: az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el. **Az alkotmányjogi panasz eljárás során kötelező a jogi képviselet.**

Az indítványnak **határozott kérelmet** kell tartalmaznia. Azt, hogy mikor tekintendő a kérelem határozottnak az Abtv. 52. § (1) bekezdése sorolja fel.

Az Alkotmánybíróság által lefolytatott vizsgálat kizárólag a megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik. Ez a rendelkezés nem érinti azt az esetet, amikor az Alkotmánybíróság az adott eljárásban hivatalból is eljárhat az adott ügyben. Az Alkotmánybíróság a jogszabálynak az indítványban megjelölt szoros tartalmi összefüggésben álló más rendelkezését is vizsgálhatja és megsemmisítheti, ha ennek elmaradása a jogbiztonságot sértené.

Az alkotmánybírói eljárás feltételeinek fennállását az **indítványozónak kell igazolnia.**

Az eljárás megindítására vonatkozó **írásbeli indítványt** közvetlenül az Alkotmánybíróságnál kell előterjeszteni. Az alkotmányjogi panasz kivételével az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítvány **nem vonható vissza.**

Az eljárás **illetékmentes.** Az indítványozó az alkotmánybírói eljárás során felmerült költségeit maga viseli.

Az eljárás előkészítése és az indítványok befogadhatóságának előzetes vizsgálata: az eljárás előkészítését – az ügyrendben foglaltak szerint - a főtitkár végzi. Ha az indítvány a törvényben előírt tartalmi és formai követelményeknek nem felel meg, a főtitkár hiánypótlást rendel el. Az indítványozó **harminc nap alatt** köteles a hiánypótlási kötelezettségét teljesíteni. Ha ezt a határidőt nem tartotta be, vagy a beadványát ismételten hiányosan terjesztette elő, az indítvány érdemi vizsgálatára nem kerül sor.

A fentiekén kívül az alábbi esetekben **sem kerül sor az indítvány érdemi elbírálására**

- a) az indítványozó az indítvány előterjesztésére a törvényben meghatározott határidőt **elmulasztotta**, illetve a mulasztást felhívás ellenére nem igazolta;
- b) nyilvánvalóan **nem jogosult** terjesztette elő az indítványt;
- c) az indítvány elbírálása nyilvánvalón **nem tartozik** az Alkotmánybíróság **hatáskörébe**;
- d) a beadvány **nem minősül indítványnak**, vagy
- e) az indítvány **nyilvánvalóan alaptalan.**

A fenti esetekben az Alkotmánybíróság az indítványt **érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.** Ezt a határozatot a főtitkár javaslata alapján az **Alkotmánybíróság egyesbíróként eljárva hozza meg.**

Az Alkotmánybíróság döntései: az Alkotmánybíróság az ügy érdemében, valamint ha a kihirdetett, de hatályba nem lépett jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés vizsgálata során az alaptörvény-ellenesség fennállását valószínűsíti, **kivételesen felfüggesztheti** az indítványban megjelölt jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés hatálybalépését, ha súlyos és helyrehozhatatlan kár vagy hátrány elkerülése, az Alaptörvény vagy a jogbiztonság védelme érdekében azonnali intézkedésre van szükség. Ezekben az ügyekben határozattal, minden más esetben végzéssel dönt az Alkotmánybíróság. Az Alkotmánybíróság a döntését részletesen **köteles indokolni**.

Az indítvány visszautasítása: az Alkotmánybíróság végzéssel utasítja vissza az indítványt, ha **érdemi vizsgálata során megállapítja**

- a) hatáskörének hiányát;
- b) az indítványozó jogosultságának hiányát;
- c) a hiánypótlás vagy egyéb nyilatkozattétel elmaradását, amely az ügy elbírálását ellehetetleníti, illetve a hiánypótlásra visszaadott indítvány ismételt hiányosan történő benyújtását;
- d) az indítvány törvényi feltételeknek nem megfelelő tartalmát;
- e) a bírói kezdeményezés egyedi normakontroll iránti eljárásban; az alkotmányjogi panasz egyes speciális rendelkezései érvényesítése iránti eljárásokban (a 25-27. §-ok) foglalt eljárások kivételével a vizsgált jogszabály hatályvesztését, valamint
- f) ha az ügyben ítélt dolog állapítható meg, kivéve ha az Alkotmánybíróság döntése óta a körülmények alapvetően megváltoztak (vizsgálni kell a 24. § (3) bekezdésében vagy a 31. §-ban foglaltak fennállását).

A fentiek – továbbá azon esetek kivételével, amikor az egyesbíró visszautasítja az indítványt – az Alkotmánybíróság érdemi határozatával elbírálja az indítványt és dönt az eljárása során szükségszerűen felmerülő egyéb kérdésekben.

A határozat kézbesítése: az Alkotmánybíróság döntését kézbesítés útján közli az indítványozóval, az alkotmányjogi panaszt továbbító bírósággal és azzal az érintettel, akinek a részére a közlést szükségesnek tartja. Indokolt esetben az Alkotmánybíróság elrendelheti határozatának nyilvános kihirdetését.

A Polgári perrendtartás alkalmazása: az Alkotmánybíróság előtt folyamatban lévő eljárásokban a Polgári perrendtartásról szóló törvény anyanyelv használatára vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

A határozatok közzététele a Magyar Közlönyben: Az Alkotmánybíróságnak a jogszabály megsemmisítéséről, a jogszabály hatálybalépésének ideiglenes felfüggesztéséről, az Országgyűlés népszavazás elrendelésével összefüggő határozatának vizsgálatáról, a köztársasági elnök tisztségétől való megfosztásáról, valamint az alaptörvény értelmezéséről szóló határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni. Az Alkotmánybíróság elrendelheti más határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

A határozatok egyéb elérhetősége: Az Alkotmánybíróság határozatai az Alkotmánybíróság Hivatalának honlapján digitális formában, bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek. A határozatok közzétételére a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény bírósági határozatok nyilvánosságára vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Az ítélezés egységének biztosítása: Az Alkotmánybíróság teljes ülése az Alkotmánybíróságról szóló törvény és az Ügyrend egységes értelmezése, valamint az Alkotmánybíróság egységes joggyakorlatának kialakítása érdekében iránymutató jellegű teljes ülési állásfoglalást ad ki. A teljes ülési állásfoglalást a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

Megszűnő ügyek: Ahogy arról korábban más összefüggésben már volt szó, az új Abtv. hatálybalépésével minden olyan folyamatban lévő eljárás megszűnik, amely tartalma szerint jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatra irányul, és amelyet nem, a Kormány, az országgyűlési képviselők egynegyede vagy az alapvető jogok országgyűlési biztosa kezdeményezett.

Szintén megszűnik a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetése iránti eljárás, ha nem az előző bekezdésben felsoroltak az indítványozók.

Bizonyos – az új Abtv.-ben szabályozott – ügyeket pedig hatásköri változás miatt át kell tenni a Kúriához. Ide kell áttenni a fővárosi és megyei kormányhivatal, illetve jogelőde által előterjesztett olyan indítványt, amely jogszabály alkotmány-ellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárásban önkormányzati rendelet vizsgálatára irányult, és az indítvány tartalmában önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközését állítja.

E) Az általános eljárási szabályok vázlata

Az Alkotmánybíróság az indítványok érdemében a **rendelkezésre álló iratok** alapján dönt. Elrendelheti az indítványozó vagy harmadik személy **személyes meghallgatását vagy nyilatkozattételre hívhatja** fel. Az Alkotmánybíróság nyilatkozattételre hívhatja fel, iratok megküldését kérheti, vélemény kérése iránt **megkeresheti az indítványi kérelemmel érintett szervet**, hatóságot, illetve azt a bíróságot, hatóságot, más állami szervet, az Európai Unió intézményét vagy nemzetközi szervet, amelynek megkeresése a kérelem elbírálásához szükséges. Az Alkotmánybíróság egyedi ügygel összefüggésben iratanyag megküldése céljából **megkeresheti az ügyben eljáró bíróságot**.

A személyes meghallgatásra meghívott személyek **kötelesek megjelenni**. A felek, valamint az eljárásban érdekelt más szerv, hatóság, bíróság **kötelesek együttműködni** az Alkotmánybírósággal.

Az eljárás **nem nyilvános**, de a törvényben meghatározott esetben – **kivételesen** – **nyilvános meghallgatást** kell tartani. Az indítványozó és az ellenérdekű fél a bizonyítási eljárás során keletkezett **iratokba betekinthe**t. A bizonyítási eszközök tekintetében kiegészítő jelleggel a Polgári perrendtartás rendelkezéseit kell alkalmazni. Ha a törvény eltérően nem rendelkezik, az Alkotmánybíróság eljárásában egyéb bizonyítási mód és eszköz nem alkalmazható.

A hatályos szabályozás szerinti eljárás és a régi Abtv.-ben szabályozott eljárás közti alapvető különbség, hogy az **új Abtv.-be foglalt hatályos szabályozás sokkal részletesebb**, mint a régi Abtv. szabályai. A jogalkotó továbbá számos olyan kérdést a törvényben szabályozott, melyek **korábban az ügyrendben voltak szabályozva**. Az új és a régi Abtv. eljárásának részletes összehasonlításától eltekintek, csupán néhány fontosabb eltérésre hívom fel a figyelmet.

A korábbi szabályozáshoz képest **új szabályként** jelenik meg az Alkotmánybíróság előtti eljárásban a kötelező jogi képviselő. Így pl. az alkotmányjogi panaszt csak jogi képviselő útján terjesztheti elő az indítványozó

Az is fontos eltérés a két törvény között, hogy **a hatályos Abtv. szerint** – a törvényben meghatározott két eset kivételével – minden hatáskörében **indítványhoz kötötten** jár el. A korábbi gyakorlat szerint az alkotmányjogi panaszt kivéve a többi hatáskör gyakorlására vonatkozó indítványokban az indítványhoz kötöttség elvét az Alkotmánybíróság kiterjesztően értelmezte. Az alapügyben előterjesztett jogi problémához kapcsolódó további, összes jogszabályi rendelkezés vizsgálatát bevonta az ügy elbírálásába.

További **új rendelkezés**, hogy a **normakontroll hatáskörök esetében az indítványt az Alkotmánybíróságon, a panaszos eljárásokban pedig az alapügy bíróságánál kell benyújtani.** A korábbi eljárás szerint csak a régi Abtv. 38. §-a alapján a rendes bíróság előtt folyamatban volt ügyben a bíró vagy a fél által kezdeményezett alkotmánybírósági eljárás volt az, amelyben a bíró – a peres eljárás egyidejű felfüggesztésével – utalta az ügyet az Alkotmánybíróság elé.

A hatályos szabályozásban nagy súlyt kap a főtitkári döntés előkészítés, valamint az érdemi vizsgálat nélküli elutasítás esetei. Ezek az intézkedések – a várható ügyérkezés miatt – **erősítik a főtitkárság szűrőszerepét**, amely azonban nem az ügyek érdemére, hanem formai, eljárási kérdésekre korlátozódik. Az érdemi szűrését az ügyeknek továbbra is a bírák végzik.

Új szabály az is, hogy a **beadvány befogadásáról előzetes, egyszerűsített döntést** hoznak, mely az Alkotmánybíróság és az alkotmánybírák várható munkaterhét csökkenti az ügyek érdemében.

A szervezeti és a hatásköri szabályok változása közül – mint legfontosabbakat – ki kell emelni, hogy **a testület létszáma tizenöt főre emelkedett**, az alkotmánybírák általános **megbízatási ideje** (a korábban részletezett kivételektől eltekintve) **tizenkét év**, a tisztségre **nem választhatók újra.** Az **Alkotmánybíróság elnökének megválasztása** a teljes ülés hatásköréből az **Országgyűlés hatáskörébe került**, azzal, hogy a megbízatási idő tartama is megváltozott a korábban már szintén ismertetett szabályok szerint.